

Focusdocument

Samen naar een groene, klimaatrobuuste leefomgeving in 2050

Gemeentelijk Waterprogramma 2024-2027

Team Openbare Ruimte

MOERDIJK

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Gezond woon-, werk- en leefklimaat	5
2.1	Tegengaan van hitte en hittestress in de openbare ruimte	5
2.2	Tegengaan van wateroverlast	5
2.2.1	Uitwerkingsprincipe bergen en infiltreren	7
2.2.2	De rekentool voor ontwikkelingen in de wijken met een afkoppel opgave.	8
2.2.3	Projecten openbare ruimte doen mee aan de Waterbank.	8
2.2.4	De samenwerkende overheid, hoe werken we?	9
2.3	Tegengaan van droogte	9
2.3.1	Grondwater.	9
3	Klimaat en het productielandschap	10
3.1	Haven- en industriegebied	10
3.2	Agrarisch buitengebied	10
4	Samen met de natuur	11
4.1	Vergroeningsplannen	11
4.2	Klimaatsubsidie	11
5	Uitvoering en exploitatie	12

1 Inleiding:

De gemeente Moerdijk stuurt samen met de regio, samenwerkingsverband Water en klimaatkring West (WKW) aan op een gelijkmatige opgave en aanpak van de lokale waterketen. Samen met Arcadis is hiervoor in het Gemeentelijke Waterprogramma (GWP-Arcadis) een duidelijke visie en ambitie opgesteld met algemeen geldende leidende principes, die de samenwerking en de aanpak van gezamenlijk opgaven versterken.

Het gemeentelijk waterbeheer bevat veel technische en financiële uitgangspunten die in het GWP-Arcadis zijn opgenomen. Hoewel noodzakelijk voor een goede technische en financiële onderbouwing, is het GWP-Arcadis daardoor een moeilijk leesbaar stuk geworden voor de meeste inwoners.

Daarom, en om extra focus en duiding te geven aan de opgave in de lokale waterketen als gevolg van de in 2021 vastgestelde Klimaatstrategie Moerdijk hebben we dit focusdocument opgesteld. Hierin benoemen we concrete maatregelen en uitwerkingsprincipes om onze doelstelling op het gebied van water en klimaat te bereiken.

Waarom en door welke ontwikkelingen is dit nodig:

- De (beleids)ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie om ons heen maken dat we moeten stoppen met het aanpassen van de bodem- en watersituatie bij nieuwe ontwikkelingen: *water en bodem worden sturend*. Eeuwenlang hebben we geprobeerd de bodem en watersituatie naar onze hand te zetten, met wisselend succes. Stevigere maatregelen en duidelijkere keuzes zijn nodig om klimaatverandering en de gevolgen daarvan een goede plek te geven. Water wordt zichtbaar in onze openbare en particuliere ruimte en de definities van waterhinder en wateroverlast, zoals al opgenomen in het vGRP 2021-2024, worden bepalend voor welke maatregelen we wel en niet (meer) nemen.
- Wij gaan meer integraal aan de slag in onze openbare ruimte. We gaan de klimaatstrategie en de opgave in het stedelijk waterbeheer uitvoeren in samenhang met de opgave van andere beleidsvelden in de openbare ruimte, wegen en groen, en externe partijen zoals woningbouwcorporaties. Door integraal de opgaven aan te pakken is het mogelijk om minder verharding (tegen wateroverlast) aan te brengen en meer groen (tegen hittestress en waterberging) te realiseren. We pakken hiermee de oorzaak aan, en doen niet aan symptoombestrijding. Op deze manier gaan we samen de gemeente Moerdijk klimaat robuust en vooral ook leefbaar maken. Dit vraagt wel creativiteit in onze planningen, omdat hierdoor soms een niet voorziene inhaalslag voor de waterketen wordt gevraagd als gevolg van een noodzakelijke beheers of renovatie aanpak vanuit wegen of groen.
- Door het vaststellen van de klimaatstrategie investeren we al in klimaatrobuuste maatregelen in de gemeente Moerdijk. Op diverse plaatsen zijn al pilots in projecten uitgevoerd, met verschillende waterbergende voorzieningen. Deze pilots monitoren en evalueren we door metingen te doen. Zo gaan we op zoek naar de beste manieren om water robuust vast te houden in een kleigemeente als Moerdijk.
- We delen steeds meer onze kennis met (regio-)partners en zetten in op subsidieregelingen. Het is balanceren tussen wat we willen en wat mogelijk is. De beschikbaarheid van vakbekwame mensen is een landelijk probleem en nieuwe instroom is er nauwelijks. Hierdoor is het heel lastig om een dekkend regionaal uitvoeringsprogramma samen te stellen en uit te voeren. De vakspecialisten hebben hun handen vol aan alle lokale uitdagingen.

Als uitgangspunt voor de aanpak hanteren we natuurlijk de in de Klimaatstrategie opgenomen visie.

Onze visie op klimaatadaptie is:

In 2050 is de gemeente Moerdijk klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. We benutten verandering ten behoeve van het klimaat om Moerdijk mooier, welvarender en veiliger te maken. Moerdijk is aantrekkelijk en gezond, en klimaat heeft er zijn plek. Samen minimaliseren we de gevolgen en iedereen neemt zijn of haar verantwoordelijkheid en draagt bij.

In dit focusdocument beschrijven we de maatregelen langs de drie, met de Klimaatstrategie vastgestelde, strategische lijnen:

- Gezond leef-, werk- en leerklimaat: we beschermen tegen de negatieve effecten van klimaatverandering en bevorderen en nemen initiatief bij de doorontwikkeling naar een gezond leef-, werk- en leerklimaat.
- Klimaat en het productielandschap 2.0: we faciliteren en promoten een transitie naar een nieuwe toekomstgerichte en klimaatbestendige manier van produceren zonder negatieve invloed op de omgeving.
- Samen met de natuur: we herstellen het evenwicht met de natuurwaarden en creëren ruimte voor natuur en biodiversiteit op elke schaal.

2 Gezond woon-, werk- en leefklimaat

2.1 Tegengaan van hitte en hittestress in de openbare ruimte

Het tegen gaan van hitte en hittestress is vooral een vergroeningsopgave naast (nieuwe) keuzes in bouwmaterialen en de kleurstellingen (witte stenen in plaats van zwarte)

Zie verder hoofdstuk 5

2.2 Tegengaan van wateroverlast

Wij stoppen met het aanpassen van de bodem- en watersituatie bij nieuwe ontwikkelingen: *water en bodem worden sturend*. Eeuwenlang hebben we geprobeerd de bodem en watersituatie naar onze hand te zetten, met wisselend succes. Het klimaat is de uitdaging met ons aangegaan. Stevigere maatregelen en duidelijkere keuzes zijn nodig om klimaatverandering en de gevolgen daarvan een goede plek te geven. Water zal steeds zichtbaarder worden in onze openbare en particuliere ruimte en de definities van waterhinder en wateroverlast worden bepalend voor welke maatregelen we wel en niet (meer) nemen.

Water op straat hoort bij het nieuwe klimaat!

Waterhinder

Kenmerken:

- Het water blijft staan in openbaar gebied, waardoor wegen vol water staan
- (ernstige) Waterhinder leidt niet tot schade aan gebouwen;
- Waterhinder zal door klimaatverandering vaker voorkomen en we leren ermee te leven.

Wat moeten we doen:

Bij herinrichting projecten gaan we op zoek naar oplossingen die wij samen met de inwoners kunnen uitvoeren. Ook hier geldt dat wij maar een deel van de ruimte hebben die waterberging mogelijk maakt. Als de bewoners niet meedoen om klimaat-robuust te worden en regenwater gaan bergen is het onmogelijk om de klimaatproblemen op te lossen.

Hemelwateroverlast

Kenmerken:

- Het water loopt vanaf de straat gebouwen in.
- Risico's voor de volksgezondheid: afvalwater stroomt in grote mate vanuit de riolering de straat op;
- Belemmering voor hulpdiensten en economische schade: het water op straat blokkeert hoofdwegen

Wat moeten we doen:

Bij overlast moeten we dure lokale oplossingen zoeken en toepassen, denk aan grotere (hemelwater)riolen of bergbezinkbassins. Dan gaan we van wateroverlast naar waterhinder. Door vooraf te onderzoeken hoe we in hoger gelegen wijken meer en beter zonder overlast regenwater kunnen bergen, is het mogelijk om ook de lagere wijken vrij te houden van wateroverlast. Per kern gaan we een afwateringplan maken. De SSW zal de basis zijn van deze plannen.

Om problemen in de toekomst te voorkomen gaan we voor nieuwe ontwikkelingen in plaats van een projectgebonden advies, uit van een vloerpeil van 0,30 m ten opzichte van het hoogste punt van de weg.

Het beheersen van waterstromen werkt het beste als je het water laat gaan naar waar het op natuurlijke wijze al heen stroomt. We gaan gebruik maken van de natuurlijke eigenschappen van onze bodem. Door op deze manier nieuwe projecten te ontwerpen wordt water een element wat positief bijdraagt aan de leefomgeving.

Regionaal uitgangspunt is:
Hemelwater voeren we bij voorkeur niet af naar de Riool Water Zuivering Installatie (RWZI). Hemelwater dat valt in openbaar gebied verwerken we lokaal en anders regionaal, bij voorkeur door infiltratie of tijdelijke berging. Periodiek terugkerende plaatselijke wateroverlast gaan we zoveel mogelijk tegen in openbaar gebied. Afkoppelen van het hemelwater moet een meerwaarde opleveren voor het totale (stedelijke) watersysteem.

Onze focus hierbij wordt:

Hergebruik

Wij gaan hergebruik stimuleren en aandacht geven aan de mogelijkheden. Van eenvoudig hergebruik (regenton) tot en met het spoelen van toiletten en het gebruik voor het wassen van kleding https://youtu.be/Qep_KWXcWyo. Er zijn veel mogelijkheden maar de aandacht of urgentie hiervoor ontbreekt. Dit vraag (deels) nationale wetgeving.

Bergen en infiltreren

De regen die op een perceel valt wordt daar ook opgeslagen en waar mogelijk terug gegeven aan de ondergrond. De regionaal gemaakte afspraak hierin is en blijft het bergen van 60 mm per m^2 verharding. Hier gaan we extra aandacht en duiding aan geven deze periode.

Afvoeren op sloten of wegen met afwaterfunctie

Dit mag met een maximum van 1mm/m^2/h. op deze manier is de berging in 60 uur weer volledig beschikbaar voor de volgende bui.

Hemelwaterriolering (bovengronds en daarna pas ondergronds)

Indien aanwezig mag hierop worden afgevoerd volgens ontwerpeis hemelwaterafvoer in dat gebied. In bestaande gescheiden stelsels zijn de regels anders dan in de afkoppelmaatregelen in de bestaande gemengde rioolstelsels. (eventueel met een bijdrage in de waterbank).

Nooduitlaat

Voor regenbuien > 60 mm is het noodzakelijk dat regenwater kan overlopen naar een locatie waar het geen schade veroorzaakt. Hier moet in de openbare ruimte naar gezocht worden. Op basis van de Systeemanalyse Stedelijk Water wordt duidelijk waar hierin nog een opgave zit. Het vraagt voornamelijk om afspraken met het waterschap om watergangen die zij in beheer hebben hiervoor te mogen aanpassen en of te benutten.

2.2.1 Uitwerkingsprincipe bergen en infiltreren

60 liter regenwater per m^2 verhard oppervlak (= 60 mm) opvangen, bergen en verwerken is in onze gemeente een moeilijke opgave vanwege de hoge waterstanden en klei in de ondergrond! Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen is het dus nodig om dat in het plan te verwerken. Ook al kan dat de bouw van nieuwe woningen wel wat lastiger maken. Maar creatief omgaan met water geeft ook kansen. Het helpt om een klimaatrobuuste wijk te maken. De uitdagingen voor hitte, biodiversiteit en waterschade kunnen dan een plaats krijgen in het ontwerp.

We vragen hierin veel van onze inwoners en van onszelf.

- We maken geen onderscheid tussen kleine (<500m^2) en grote (>500 m^2) ruimtelijke ontwikkelingen. We hanteren dezelfde eisen voor de waterberging. Uitzondering zijn vergunningsvrije ontwikkelingen en verbouwingen.
- Herbouw na sloop en reconstructie van wegen beschouwen we als nieuwe ontwikkelingen. Inbreidingen, verbouwingen en herstructureringen beschouwen we als ontwikkelingen in bestaand gebied;
- Een eis van 60 mm betekent: het creëren van waterberging voor tenminste 60 liter water per m^2 van het verharde oppervlak;
- Het oppervlak waarover deze bergingseis berekend dient te worden, betreft het totale oppervlak van de ruimtelijke ontwikkeling in de nieuwe situatie;
- De bergingseisen zijn van toepassing op het werkgebied als geheel (particulier en openbaar terrein) en worden, naast beleidsmatig vastgelegd in dit focusdocument, ook doorgevoerd in de omgevingsplannen.

2.2.2 De rekentool voor ontwikkelingen in de wijken met een afkoppel opgave.

De gemeente Moerdijk heeft nog veel oudere wijken waar regenwater niet wordt gescheiden van het vuilwater. Om de klimaatopgave in deze wijken begrijpelijk te maken, ontwikkelen we een rekentool naar voorbeeld van de gemeente Eindhoven. Deze tools geeft eenvoudig inzicht in wat de waterbergingsopgave is bij een ruimtelijke ontwikkeling op basis van de verharding en het effect van de mogelijk te nemen maatregelen.

Op deze manier kunnen onze inwoners en ontwikkelaars zelf aan de slag met de waterberging binnen het project. De keuze voor een groen dak, extra bomen of een schutting als waterberging. Door het in te vullen in de rekentool is het effect gelijk zichtbaar. En we gaan de lijst met maatregelen zo compleet mogelijk te maken, maar deze zal steeds worden vernieuwd op basis van innovaties. Dit wordt de inspiratiebron om een project klimaatrobuust te krijgen.

Alle mogelijkheden in je project overwogen, maar is de 60 mm-eis toch niet haalbaar? Door aan de rekentool een prijs te koppelen kan de overgebleven opgave worden afgekocht om te worden uitgevoerd in de openbare ruimte. Deze afkoopsom is de som van de aankoop, inrichting, 30 jaar onderhoud en instandhouding van de waterbank. Een bijdrage in de waterbank is daarmee financieel economisch niet de meest logische en aantrekkelijkste keuze voor een initiatiefnemer of ontwikkelaar en kan alleen worden ingezet als andere mogelijkheden geen oplossing bieden. Iedere kern krijgt binnen of buiten de kom locaties met deze bergende functie. Je draagt dus bij aan de opgave van jouw kern.

De uitkomst van de rekentool moet bij de vergunningaanvraag zitten als verplicht onderdeel. De verrekening kan dan gelijk met de aanvraag worden verwerkt. Het afgekochte bedrag gaat in een aparte voorziening: de 'Waterbank'.

Iedere kern een 'Waterbank'

Per kern willen wij een 'Waterbank' inrichten. Al het hemelwater wat niet lokaal kan worden verwerkt wordt tegen een afkoopsom opgevangen in zo'n fysieke Waterbank. Dat wordt een van de 'groen elementen' die we opnemen in de vergroeningsplannen die voor alle kernen worden opgesteld[1]. Een Waterbank draagt bij aan de klimaatrobuuste inrichting, de leefbaarheid van de buitenruimte en bescherming tegen hitte en hittestress. (zie ook hoofdstuk 4).

Nieuwe ontwikkelingen in wijken waar het water al gescheiden wordt afgevoerd moeten voldoen aan de bestaande waterbergingseisen van dat gebied.

2.2.3 Projecten openbare ruimte doen mee aan de Waterbank.

De rekentool gaat ook gelden voor alle gemeentelijke projecten in de openbare ruimte. Als de genomen klimaatadaptieve maatregelen niet voldoen aan de 60 mm eis wordt er een bijdrage gedaan aan de Waterbank. Deze wordt berekend door middel van kengetallen van de afkoppel maatregelen.

2.2.4 De samenwerkende overheid, hoe werken we?

Wij zijn als gemeente maar eigenaar van een relatief kleine hoeveelheid grond. Bij bestaande, nog niet afgekoppelde wijken hebben wij daarom samen met de inwoners en gebruikers een grote uitdaging. Bij het herinrichten van onze openbare ruimte, herbouw en inbreidingen komen we ruimte tekort om de benodigde en ook onszelf opgelegd 60 mm regenwater te bergen. Door slim te ontwerpen en materialen te gebruiken die water bergen kunnen we een groot deel van het regenwater opvangen en gedoseerd laten weglopen naar het oppervlaktewater zonder wateroverlast. Dit willen we zoveel mogelijk lokaal doen. Door samen met onze inwoners de nieuwe inrichting te ontwerpen en te luisteren naar hun wensen worden het kansen om wijken te verbeteren. Zo kunnen we de wensen en klimaatuitdaging samenbrengen in 1 plan. En geven wij invulling aan de speerpunten van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

We zoeken hierbij de samenwerking met de kernen via de vergroeningsplannen, we kunnen als gemeente niet alles zelf. Ook onze inwoners zullen kritisch moeten kijken naar de eigen hoeveelheid verharding en hoe het regenwater op het eigen perceel wordt verwerkt. Hierbij werken we samen met Stichting Steenbreek en zetten we de klimaatsubsidie in als extra stimulering.

1 Raadsinformatiebrief: vaststelling proces vergroening (zaak: 948106)

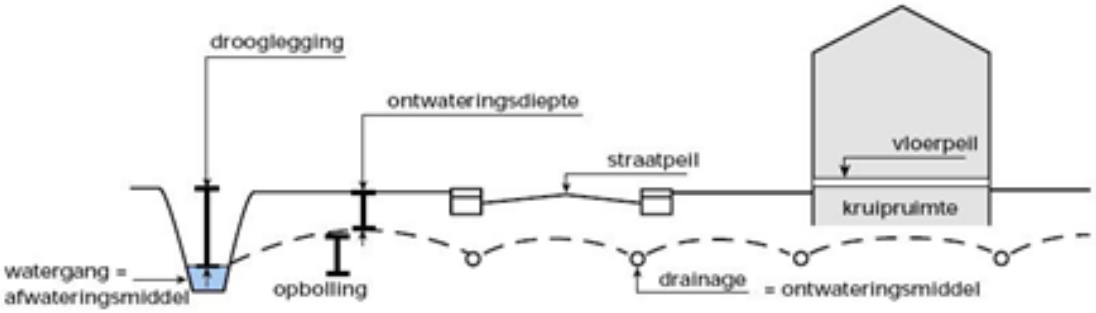
2.3 Tegengaan van droogte

2.3.1 Grondwater.

Grondwater is een onderwerp waar veel meningen en discussies over zijn. Dit vraagt dus om heldere en duidelijk keuzes die ondersteund worden door algemeen geldende wettelijke kaders.

We streven naar maximale hoogte van het grondwater (ontwateringsdiepte) van 0,7 meter onder de kruin van de weg bij woonwijken en 1,00 m onder de kruin van de weg bij zwaar belaste gebieden. Dit is voldoende om wegen en de groenvoorzieningen in stand te houden.

Maatwerk op locaties die het nodig hebben is natuurlijk mogelijk.
Met dit als basis gaan we invulling geven aan onze zorgplicht grondwater[2].

Landelijk is bepaald dat perceeleigenaren er zelf verantwoordelijk voor zijn dat hun gebouwen voldoen aan het geldende bouwbesluit. Kelders en kruipruimten met een verblijfsfunctie zijn bestand tegen grondwater en zijn volgens het bouwbesluit waterdicht.

Als perceeleigenaren aantoonbaar geen mogelijkheid hebben het overtollig grondwater te verwerken, dan mogen ze dit aanbieden aan de erfgrens om aangesloten te worden op het hemelwaterriool of het oppervlaktewater. De gemeente Moerdijk zal dan in overleg met de perceeleigenaar technisch en financieel een maatwerkoplossing aanbieden. De drooglegging van 0,7 meter onder kruin blijft maatgevend en kelders mogen niet mechanisch worden drooggehouden. Natte kelders zijn een bouwkundig probleem wat bouwkundig moet worden opgelost. Veranderingen in de grondwaterstanden om regionale verdroging te voorkomen zijn geen reden om bouwkundig niet aan de eisen te voldoen.

2 Zie hoofdstuk 4: Strategie en verankering, GWP-Arcadis

3 Klimaat en het productielandschap

Klimaat en het productielandschap. Dit betreffen niet alleen onze bedrijventerreinen waarvan het Haven en industriegebied (HIM) de grootste is met veel verharding, gebouwen en productielijnen. Dit betreft ook het agrarische buitengebied waar de ondernemers toekomstgericht hoogstaande producten willen produceren en daarbij afhankelijk zijn van water en soms droogte.

3.1 Haven- en industriegebied

Gemeente Moerdijk is wettelijk verantwoordelijk voor de invulling van de zorgplicht afval-, hemel- en grondwater. Havenbedrijf Moerdijk is volgens de huidige governanceregeling de uitvoerende partij voor het benodigde beheer en onderhoud bij de uitvoering van deze zorgplicht, binnen het beheergebied van Havenbedrijf Moerdijk, op basis van het Watermanagementplan 2030.
Met als ambities en doelstellingen:

Ambities:

- Zuinig gebruik van waardevolle grondstoffen en gerichte duurzame inzet van hulpbronnen;
- Optimale afstemming tussen watervraag en wateraanbod;
- Vermindering van emissie en onnodige afvoer van afvalwaterstromen;
- Grotere beschikbaarheid van (zoet)water;
- Benutten en hergebruiken van reststromen;
- Optimale samenwerking;
- Inspelen op het DNA van de regio;
- Meerwaarde bieden aan industrie, natuur, cultuur, stedelijke recreatie.

Hieraan werken we als gemeente samen met de provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta, Brabant Water, BMF en Staatsbosbeheer en natuurlijk het Havenbedrijf zelf.
Het Havenbedrijf verstrekt op jaarbasis informatie aan de gemeente ter vaststelling van de rioolheffing en controle op een adequate invulling van de uit te voeren watertaken. Dit wordt jaarlijks meegenomen in de jaarrekening.

3.2 Agrarisch buitengebied

Klimaat, klimaatverandering, water en bodem zijn belangrijke leidende thema's in de Moerdijkse Omgevingsvisie en het agrarisch productielandschap. In de Omgevingsvisie is ten aanzien van het agrarische buitengebied als eerst specifieke keuze vastgelegd dat we inzetten op een herkenbaar buitengebied met landbouw als drager, maar enkel toekomstgericht. Waarbij we als gemeente agrariërs de ruimte geven om invulling te geven aan duurzame, innovatieve en klimaatrobuuste landbouw. Het waterschap en de provincie spelen hier ook een belangrijke rol. De keuzes en de ontwikkelingen die zij maken in het water- en bodembeheer zijn cruciaal en bepalend.

Hoe we hieraan verder invulling geven zal met de doorvertaling in een landschapsbeleidsplan[3] en het omgevingsplan voor het buitengebied bepaald worden. Hierin denken we mee met agrariërs die ideeën hebben die bijdragen aan een toekomstbestendig en leefbaar buitengebied.

3 Zoals voorzien in het proces van de vergroeningsplannen. Raadsinformatiebrief: vaststelling proces vergroening (zaak: 948106)

4 Samen met de natuur

4.1 Vergroeningsplannen[4]

Een van de uitvoeringspunten van de Klimaatstrategie is het opstellen van vergroeningsplannen voor onze kernen (3 kernen per jaar) om deze meer klimaatadaptief te maken, zowel wat betreft de fysieke openbare ruimte als de manier van denken door onze inwoners wat betreft de inrichting van de openbare ruimte en hun eigen erf.

In een participatief proces gaan we met de kernen aan de slag met vragen als:

- Wat betekent klimaatadaptief voor de openbare ruimte en het private groen?
- Op welke wijze willen we dit als Moerdijk?
- Welke ideeën leven hierover bij onze inwoners?
- Wat is houdbaar op de lange termijn?
- Wat is voldoende en waar moeten keuzes gemaakt worden tussen de verschillende belangen in de openbare ruimte?
- Hoe borgen we dit bij ontwikkelingen op ons grondgebied richting de toekomst?

Deze vragen moeten beantwoord worden om tot een duurzaam groen raamwerk te komen.

Als uitgangspunt voor de vergroeningsplannen gaan we hierbij uit van:

- Het principe van 3-30-300
- Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving.
- Boomkroonvolume i.p.v. het aantal stammen.

Een belangrijke rol is weggelegd voor onze inwoners zelf. Zie ook paragraaf 2.2.4.

4.2 Klimaatsubsidie

Deze rol wordt gestimuleerd met de klimaatsubsidie[5].
Met deze subsidieregeling helpen we de inwoners, VvE's en bedrijven om daadwerkelijk hun tuinen en daken in te richten op het veranderend klimaat. Er kan onder meer subsidie worden aangevraagd voor groene daken, regentonnen (en andere waterreservoirs) en maatregelen waarbij tegels worden vervangen door groen of verharding die water doorlaat.

4 Raadsinformatiebrief: vaststelling proces vergroening (zaak: 948106)
5 https://www.moerdijk.nl/klimaatsubsidie

5 Uitvoering en exploitatie

Alleen kijkend naar de riolering wordt het moment van grootschalig beheer en het vervangen van de rioolbuizen en rioolinstallaties bepaald aan de hand van de periodieke inspectieresultaten en/of optredende problemen. De projecten worden aan de hand van de risicoanalyse ingericht. Voor ieder project kijken we of klimaatadaptieve maatregelen uitgevoerd kunnen worden. Bij andere projecten is bijvoorbeeld alleen onderhoud aan de aansluitingen de beste maatregel. Hier gaan we zeer kosteneffectief te werk.

We gaan daarnaast meer integraal werken. Op basis van de periodieke inspectieresultaten kan de conclusie zijn dat voor de riolering nog geen grote ingreep nodig is. We kijken vervolgens ook naar de opgave bij eventuele andere beleidsveleden in de openbare ruimte, wegen en groen, en externe partijen zoals woningbouwcorporaties. Denk hierbij aan de vergroeningsplannen en herstructurering van woningen en wijken door de woningbouwcorporaties of ontwikkelaars.

Door de planning van de werkzaamheden op elkaar af te stemmen worden er minder vaak grote werkzaamheden in een gebied uitgevoerd. Kosten worden evenredig gedeeld en hiermee worden de beschikbare budgetten beter benut. Team Openbare Ruimte doet jaarlijks verslag van de uitgevoerde werkzaamheden en kosten. Hiervoor stellen we als team een meerjarenplanning op om tot een betere afstemming te komen met in- en externe partijen.

Uitvoeringsprogramma

Met deze werkwijze is een uitvoeringsagenda voor het onderdeel stedelijk water niet wenselijk. Deze wordt onderdeel van de integrale planning openbare ruimte.

Exploitatie

De jaarlijkse uitgaven voor dagelijks beheer en onderhoud zetten we zo efficiënt mogelijk in. Hiermee hopen we de stijging van de rioolheffing zo veel mogelijk te beperken. Inflatie wordt jaarlijks doorberekend. Door de uitbreiding van de arealen en meer werkzaamheden die door de klimaatverandering aandacht vragen van het dagelijks onderhoud, is het niet vanzelfsprekend dat de rioolheffing niet gaat stijgen. Jaarlijks onderbouwen we dit in de beleidscyclus en de bestuursrapportages.

Zie hoofdstuk 6 GWP-Arcadis

Investeringen

Vervang- en verbetermaatregelen zijn investeringen die bouwkundig minimaal 60 jaar meegaan en mechanisch 15 jaar. Door met integrale projecten de vervanging van de rioolbuizen of uitbreiding van afkoppelmaatregelen uit te voeren gaan we de investering zo efficiënt mogelijk realiseren.